

de verbis; non est enim dubium quin vis vocis contemplationis rem intellectus significet. Tamen etiam est certum, charitatem ibi praeminere, nam in via longe perfectior est, et illa esse debet finis et scopus totius contemplationis. Ita sensit Alens., 4 part., quæst. 26, memb. 3, art. 5, § 2, dub. ult., ubi queritur nrum in oratione altius elevetur intellectus quam voluntas; et respondet, in via et in oratione perfecta altius elevari voluntatem, quia charitas supereminet scientiæ, ut dicitur ad Ephes. 3. Quod etiam significatur ibi a Paulo dicente: *In charitate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, et longitudo, et sublimitas et profundum*, ut Bernardus existimat, lib. 5 de Consider., cap. 13. Nam comprehendere (inquit) dixit, non cognoscere, ut non curiositate contenti scientiæ, tota cura fructui inhiemus. Non enim in cognitione est fructus, sed in comprehensione. Quid autem sit comprehendere, ita exponit, cap. 14: *Sancti igitur comprehendunt. Quæris quomodo? si Sanctus es, comprehendisti; si non es, esto, et tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, et hæc gemina: timor Domini sanctus, et sanctus amor. His perfecte affecta anima revoluti duobus brachis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, et ait: Tenui eum, nec dimittam. Vel dicere certe possemus hec duo brachia esse intuitionem ipsam intellectus cum amore voluntatis; utrumque enim videtur requiri ad veram contemplationem. Nam intuition sine affectione, quamvis esse possit, quia est prior, et quia affectus non necessario sed libere sequitur, tamen tunc magis mereatur nomen studii vel curiositatis, quam propriæ contemplationis, de qua tractamus. Amor vero sine cognitione esse non potest, ut mox videbimus; si tamen esset, magis mereretur nomen contemplationis ipse solus, quam sola cognitio. Quid ergo sit contemplatio, et quomodo ad orationem, devotionem et alios actus comparetur, satis explicatum est.*

CAPUT X.

QUALIS SIT PROPRIUS ACTUS CONTEMPLATIONIS,
QUANTUMQUE IN EO DURARI POSSIT?

1. *Quæstionis explicatio.* — De ceteris actibus, qui ad contemplationem concurrunt, satis in superioribus dictum est; nunc solum circa illum actum intellectus, quem contem-

plationem addere diximus, considerandum superest qualis actus sit, et a quo habitu infuso proficiatur. Agimus enim de supernaturali contemplatione, et de solo illo actu quem Dionysius, capite quarto de Divinis nominibus, circularem motum appellavit, juxta expositionem divi Thomæ, dicta quæst. 180, art. 6. Quem actum Richardus de Sanct. Victor. comparat quieti, quam nonnullæ aves interdum in alta regione aeris retinent, ubi postquam ascenderunt, quasi suspensæ immobiliter in uno loco manent. Alii enim actus, qui ab eisdem auctoribus per metaphoras et comparationes ad motus locales, rectos, vel obliquos explicantur, revera pertinent magis ad meditationem; nam omnes reducuntur ad discursus, vel naturales, vel supernaturales, ut divus Thomas aperte declarat; illos autem discursus omnes meditatio complectitur, ut supra dictum est; ideoque ad contemplationem non pertinent, nisi prout contemplatio pro tota oratione mentali sumitur. Et de illis nihil novi est quod dicamus. De hoc vero actu proprio contemplationis sentit Div. Thom., dicto art. 6, esse simplicem actum sine discrusu. Sicque exponit Dionysium dicentem, quod in hoc actu, *necessaria est uniformis convolutio intellectualium virtutum ipsius. Ut scilicet* (ait D. Thomas), *cessante discrusu, figuratur ejus intuitus in contemplatione unius simplicis veritatis.* Et (quod difficilis est) adit: *Et in hac operatione animæ non est error, sicut patet quod circa intellectum primorum principiorum non erratur, quæ simplici intuitu cognoscimus.*

2. *Circa intellectus actum, quem addit contemplatio, tria queruntur.* — De hoc igitur actu tria occurunt declaranda: primum, an supponat discrusum semper, et qualis ille discrusus sit; secundum, quisnam talis actus in se et in sua substantia sit, unde etiam constabit cuiusnam virtutis intellectualis actus ille sit; ac tandem quomodo possit humana mens in illo actu quiescere, vel quid pro illo tempore mens operetur.

3. *Primum quæsitus in utramque partem agitatur.* — Circa primum, D. Thom., dicta quæstione, art. 3, sentit actum illum supponere discrusum; ait enim, licet contemplatio consistat in illo simplici actu, præmittere tamen plures, ut ad illum perveniat, scilicet acceptiōnem principiorum ex quibus mens procedit ad contemplationem veritatis, et deductionem veritatis contemplandæ ex illis principiis. Ratio item hoc suadet, quia humana

mens non attingit cognitionem veritatis, nisi per discrusum. In contrarium autem est, quia hujus contemplationis non tantum sunt capaces homines litterati et docti, sed etiam simplices, qui non sciunt ita deducere ex principiis. Ratio vero est, quia hæc contemplatio videtur maxime consistere in simplici judicio fidei; sed judicium fidei non nititur discrusu, sed simplici assensione veritatis sub revelatione divina propositæ; ergo. Major patet, quia sicut contemplatio ex parte voluntatis requirit perfectissimam operationem, quæ est dilectio charitatis, ita ex parte intellectus debet esse in operatione perfectissima; actus autem fidei est perfectissimus omnium, quos in hac vita de Deo ipso habere possumus; nam excedit etiam actus donorum Spiritus Sancti, quia virtutes Theologales perfectiores sunt donis; ergo contemplatio perfecta est per simplicem intuitum fidei, quem non nisi discrusu ex materia de Fide suppono.

4. *Primi quæsiti resolutio.* — Respondeo, duobus modis posse requiri aut intervenire discrusum ante intuitum simplicem veritatis: vel per se tanquam propriam et perse causam talis actus, vel solum per accidens ad applicandum et explicandum objectum, in quo talis veritas inspicienda est. Dico ergo, ad contemplationem semper supponi discrusum aliquem, et regulariter requiri priori modo, posse tamen interdum sufficere posteriori etiam modo. Primam partem probant priora motiva, et usus ipse satis confirmat; alteram vero partem probant posteriora motiva. Et declaratur amplius simul utraque pars. Nam imprimis hæc contemplatio, de qua tractamus, supponit habitualem fidem veritatum divinarum, quia non agimus de contemplatione mere naturali, sed de supernaturali. Per fidem autem non credimus, deducendo conclusionem ex principiis, ita ut assensus innitatur discrusi, sed simpliciter credimus quia Deus dicit. Ad hanc vero fidem supponitur discrusus, quo ita proponatur veritas aliqua, tanquam dicta a Deo, ut sub ea ratione sufficienter credibilis appareat, quod humano modo sine discrusu fieri non potest. Contemplatio igitur hujus vitæ, quantumcumque alta sit, non est aliud, quam usus quidam et exercitium hujus fidei, sed formaliter, vel fundamentaliter, quia (seclusis privilegiis) nulla est in hac vita altior cognitio veritatum omnino supernaturalium. Interdum ergo potest contemplatio sistere in simplici cogitatione veritatis

sed medio discursu comparatus; ergo non potest esse nisi Theologicus.

6. De hoc vero actu, difficilis est declarare quomodo sit sine discursu, et incapax erroris, quia et per se pendet a discursu, et esse potest opinativus, et consequenter falsus. Sicut in naturali contemplatione substantiarum, verbi gratia, separatarum interdum potest misceri error. Nam profecto Aristoteles, qui putabat se assecutum naturalem beatitudinem contemplando has substantias, in ea contemplatione saepius erravit. Propter hoc cogitare quis posset hunc simplicem actum et intuitum, in quo ponitur contemplatio, non esse per modum assensionis et judicii, sed per modum simplicis apprehensionis, et representationis relictæ, vel ex præcedenti proximo discursu et jūdicio, vel ex quodam habitu antea comparato per frequentes discursus, ita ut per hunc actum non judicetur de veritate, sed ex quadam illius præsuppositione in ejus inspectione per simplicem apprehensionem hærebat intellectus, et ita in tali actu error esse non possit. Sed hoc sine dubio falsum est, tum quia talis contemplatio non esset perceptio veritatis formaliter; et sicut in illo actu non posset esse falsitas, ita nec veritas, quia de veritate non judicat; tum etiam quia nullam fere delectationem afferret menti, nisi includeret cognitionem et judicium de veritate ipsa. Est ergo intuitus ille contemplationis talis, ut intrinsece et essentialiter includat judicium et cognitionem veritatis contemplatæ; sicut visio beatifica, quæ est summa contemplatio, eminentissime est judicativa cognitio simul et apprehensiva.

7. Dico ergo hunc actum esse simplicem et sine discursu, quia est terminus, et quasi effectus discursus, quem actum non repugnat esse simplicem; nam, supposito assensu præmissarum cum illatione, assensus conclusio simplex est, et in se non continet formalem discursum. Item actus scientiæ, qui fit ex habitu sine actuali discursu, simplex est, licet virtute possit includere discursum, si veritas illa proponatur et repræsentetur ut manifestata per tale medium, quia, hac recordatione apprehensiva supposita, statim sequitur simplex judicium includens habitudinem ad tale medium. Ad hunc ergo modum intelligendus est hic intuitus contemplationis. Quod autem in eo non contingat error, inde est quod saltem mediate nititur lumine divino, medio evidente discursu quoad illationem, vel etiam quoad aliquod principium, si natu-

rale sit. Unde si discursus sit opinativus, non meretur nomen contemplationis, quia non est intuitus veritatis, nisi aliquo modo reducatur ad scientificum discursum, saltem practice, ut jam dicam.

8. Hinc ergo constat hunc actum per se pertinere, vel ad fidem immediate, vel ad scientiam Theologicam, quam nunc acquisitam vocamus, quia comparatur medio proprio discursu nostro, sive in sua entitate sit supernaturalis et per se infusa, sive proprie facta per nostros actus, et per naturales vires ingenii humani fide adjuti, de quo alias. Et quamvis prior actus facilior sit, et frequentior in personis simplicibus, non tamen illæ sunt expertes alterius actus contemplandi, quia, licet non sciant definire vel dividere, neque (ut sic dicam) in actu signato et formalis suos discursus explicare, tamen divina gratia adjuti, sæpe profundius quam docti veritatem penetrant et ponderant, et per intelligentiæ radium, quæ in illa continentur, discernunt, ut attigit Sanct. Bonavent., de Processu Relig., in 7, cap. 16; et Gerson., tract. de Mystica Theologica specul., consid. 3, tom. 3, Alph. 64, litt. N, ubi propterea hos idiotas vere contemplativos vocat philosophos, quia ex his quæ interius experintur, perfectius divina percipiunt. quam multi literati.

9. *Triplex Spiritus Sancti donum contemplationi cooperatur.* — Cooperantur autem, ut existimo, huic contemplationi tria Spiritus Sancti dona, intellectus, sapientia, et scientia: intellectus, ad concipiendas res fidei altiori modo quam per solum discursum proprium, vel apprehensionem naturalem homo posset; hoc enim est proprie munus illius doni, ut nunc suppono. Estque utilissima hæc concepcionis et apprehensionis, tum ad firmandum intellectum in ea cogitatione, quia quo altius rem apprehendit, eo magis suspenditur in admirationem raptus; tum ad firmius assentendum, quia veritas melius concepta ex peculiari motione Spiritus Sancti magis divina apparet, magisque creditibilis; tum denique ad percipiendam majorem voluptatem de tali cogitatione. Et hoc spectat repræsentatio, vel rerum similium, aut exemplorum quibus illa veritas melius concipiatur, vel etiam rerum dissimilium, ut per earum abnegationem aliquo modo percipiatur. Donum sapientiae et scientiæ cooperantur demonstrando aliquo modo veritatem illam, non directe, neque proprie in suo esse, vel in veritate sua, quæ

dici potest quasi speculativa, sed in ratione credibilis vel amabilis, aut aliqua hujusmodi ratione, quæ dici potest aliquo modo practica, quia ad voluntatem invitandam ordinatur. Nam contemplatio hæc (ut dixi) debet etiam ex intentione operantis ad opus referri; et ideo, qui contemplatur, non quiescit in speculativa intuitione veritatis, sed eam suæ voluntati applicat, et vel ad eam pie affici studet, vel ad eum in quo talis veritas cernitur, vel a quo manat, aut aliquid simile. Hoc autem excellentiori modo supernaturali præstant dona scientiæ et sapientiæ, illud per inferiores rationes, hoc per superiores, et præsertim per quamdam connaturalitatem ad res divinas, quam efficit charitas, ex qua manat sapor ille a quo sapientia nominata est.

10. *Tertium quæsumum explicatur.* — Ex quibus tandem respondendum est ad ultimum punctum, quantum vel quo modo possit humana mens in hoc actu et perfectione contemplationis durare. Circa quod D. Thomas, diet. quæst. 180, art. 8, dicit contemplationem esse diurnam, non solum natura sua, sed etiam quoad nos, quia et secundum se incorruptibilis est, et nos in ea corporaliter non laboramus. Verumtamen aliud est loqui de vita contemplativa cum omnibus actionibus mentis quas includit, aliud de propriissima contemplatione, quæ consistit in illo uniformi et simplici intuitu, quem Dionysius circularem motum appellavit. Priori modo recte intelligitur vitam contemplativam esse diurnam, quia, licet in una actione ejus diu persistere difficile sit, tamen per quamdam jucundam mutationem ab una hujus vitæ actione ad aliam transitum faciendo, non est admodum difficile in illo vitæ genere diu perseverare. Nimirum, nunc legendo, nunc meditando, nunc orando, vel contemplando, longum tempus consumere, rursusque iterum ad easdem actiones reverti, quia et actiones hæ nobilissimæ sunt, et per se jucundæ, et ipsa earum varietas tedium aufert. Et aliquin, quia in eis corporaliter non multum laboratur, diutius sustineri possunt, ut D. Thomas dixit. Recte tamen advertit Cajetanus quod, licet in his actionibus non laboremus membris corporis, localiter ea movendo ad operandum, ut fit in mechanicis artibus et laboribus, nihilominus satis multum defatigatur corpus continua attentione et consumptione spirituum. Et ideo non potest esse tanta duratio in his actionibus, quin sua indigeat

intermissione. Imo addit Cajetanus, quod licet ex hac parte, qua vita contemplativa minus videtur defatigare membra corporis, aptior videatur ad diurnitatem, aliunde est difficilior duratio in illa propter altitudinem ejus, et corporis gravitatem, quæ ab illa altitudine contemplationis nos retrahit. Et (ut ego existimo) maxime auget difficultatem, quod hoc genus vitæ magnam affectum moderationem et vitæ puritatem requirit, quia requirit corpus recte dispositum ad spirituales actiones, et animum pacificum, desideriis vacantem, et variis phantasmatis non perturbatum, quod difficile obtinetur, ut sequenti capite dicemus. Sed, licet hoc sit difficile, nihilominus usu, et gratia Dei comparari potest, ideoque absolute verum est ex genere suo vitam hanc posse esse diurniorem, si homo se illi totum dedat, et illi per severanter insistat, quamvis nunquam possit esse tam diurna, quin actione aliqua sublevanda sit et juvanda, ut mox dicemus.

11. *In actu proprio contemplationis, diurna duratio esse non potest in hac vita.* — At vero loquendo de proprio actu contemplationis, non est possibile homini in hac vita diu in illa actione durare. Ita docuit idem S. Thomas, in eodem art. 8, ad 2, ubi hæ utitur ratione, quod nulla actio potest durare in summo; summum autem contemplationis est, ut attingat ad uniformitatem contemplationis. Idem repetit D. Thom., quæst. 181, artic. 4, ad 3, ex Gregorio, in homil. 5 in Ezech., ubi absolute ait, quod mens nostra stare in cogitatione non valet, sed omne quod de aeternitate per speculum, et in ænigmate conspicit, quasi furtim hoc et per transitum videt. Ubi non solum videatur loqui Gregorius de summa ac perfecta contemplatione, sed simpliciter de toto negotio mentalis exercitationis, prout ab exteriori actione distinguitur; loquitur enim de vita contemplativa et activa, et de necessaria vivissitudine earum inter se. Unde subdit inferiorius, necessarium esse a vita contemplativa ad actionem descendere, et ab hac rursus ad contemplationem surgere: In qua (inquit) quia diu se tenere ipsa corruptionis infirmitas non potest, ad bona rursus opera rediens, suavitatis Dei memoria pascitur, et foris piis actionibus, intus vero sanctis desideriis nutritur. Est autem considerandum non negare Gregorium absolute vitam contemplativam esse posse diurnam, aut diurniorem activa, sed docere non posse esse semper uniformem et puram (ut sic dicam), sed necessario inter-

rumpendam esse propter corporis infirmitatem et gravitatem, ideoque necessarium esse bonam actionem intermiscere, ne inutili otio et negligentia torpeamus. Hinc vero a fortiori colligitur, non posse mentem diu permanere in uniformitate contemplationis, quia in transitu et quasi furtive illam degustat, ut Gregorius ibidem ait, qui, libr. 5 Moral., in illud Job 4: *Quasi furtive suscepit auris mea venas susurri ejus: Venas (inquit) superni susurri auris cordis furtive suscipit, quia subtilitatem locutionis intimae afflata mens, et raptim, et occulte cognoscit.* Et infra: *Vix susurri venas apprehendimus, quia ipsi quoque mira ejus opera raptim, tenuiterque pensamus.* Clarius loquens Bernard. de propriissima contemplatione, lib. de Amore Dei, cap. 4: *Hic est (ait) finis, haec est consummatio, haec est perfectio, haec est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est gaudium in Spiritu Sancto, hoc est silentium in celo. Quandiu quippe in hac sumus vita, hoc felicissima pacis silentio in celo, id est, in anima justa, qui sedes est sapientiae, aliquando fruitur affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia, intentio vero de reliquis cogitationis, diem festum perpetuum agit tibi; ubi per dimidiem vel quasi dimidiem horam, brevissimam hujus actionis perseverantiam significat.*

12. *Cur non possit contemplatio esse diurna.* — Ratio hujus difficultatis imprimis illa est quæ, ex Dionysio, in principio mysticæ Theologie sumitur, quia ad hanc contemplationem necesse est sensus relinquere, et omnia quæ sub sensu cadunt, imo et discursum omnem suspendere, et in simplici intuitu mentis circa rem altissimam et summe spirituale occupari, quod non fit sine magna violentia corporis et sensuum omnium, et elevando se supra se; ideoque difficillimum est in hujusmodi actione durare. Accedit quod etiam in contemplatione naturali et speculativa est difficile, post inventam aliquam veritatem per discursum, in simplici intuitu illius veritatis mentem quiescere, non solum longo tempore, verum etiam per horam, nisi circa veritatem cognitam et inspec- tam aliquid aliud animo negotietur, vel ex illa alias veritates deducendo aut inquirendo, vel deductionem illam, qua ex principiis aliis ipsa veritas collecta est, amplius considerando, et de artificio aut modo ejus delectationem capiendo, aut novis exemplis, aut similitudinibus illam confirmando, ac denique aliquid novum operando ac sentiendo, quo mens sine tædio in talis veritatis consi-

deratione detineatur. Quia si inventa veritate, animus nihil aliud faciat quam illam inspirare, sine novo discursu nec mutatione operationis, vix potest quietus permanere per brevissimum tempus, ut experientia docet. Et ratio est, quia per simplicem illum intuitum statim percipit veritatem illam, et nova illico appetit. Ad hunc ergo modum existimo evenire in supernaturali contemplatione. Postquam enim intellectus ad supremum illum actum contemplationis elevatur, quo Deum ipsum aliquo modo intuetur, licet imperfecte in hac vita illum attingat, vix potest in solo illo simplici actu diu teneri, nisi circa Deum sic cognitum, aliquo modo per alios intellectus vel voluntatis actus feratur. Tum propter rationes dictas, tum etiam quia, cum illa cognitione imperfecta sit, semper mens conatur ad meliorem, vel etiam, quia animus non quiescit, nisi voluntas etiam illo bono fruatur, mediante amore.

13. Ut ergo illa operatio fiat aliquo modo diurna, necesse est ut imprimis illi intentioni adjungatur amor. Existimoque rarissimum esse ut in uno simplici actu amoris continuato sine aliqua mutatione mens diu quiescat, quia varietate, et mutatione naturaliter delecatur; nam si invariata maneat operatio, vix percipitur ab ipso operante, et ita nec delectat nec quietat animum; semper ergo vel amor ipse accenditur aut renovatur, aut per novos actus exercetur, ut per laudem, gratiarum actionem, propositum novæ vitæ, per actum proprium devotionis, itemque per actum reverentiae et casti timoris, nec non maxime per actum admirationis de divina majestate, vel de operibus ejus, per actum gaudii, vel de Deo in se, vel ut nobis communicato, et similibus. Possuntque hi actus in voluntate variari, fixo manente eodem intuitu intellectus, si circa illud idem objectum affectus ipsi versentur diversis modis ac rationibus. Interdum vero ac saepius circa illam veritatem, quam mens contemplatur, simul per dona Spiritus Sancti negotiatur, sibimet illam illustrando, confirmando, amabilemque reddendo. Ad quod maxime juvare solet experientia ipsorum affectuum qui in ipsam contemplatione sentiuntur. Atque hoc modo existimo contemplationem saepe esse diutinam, per durationem autem in uno simplici actu esse raram. Verum est tamen totum hoc negotium ex divina gratia maxime pendere, cui nihil impossibile est; nos autem explicamus id, quod videtur esse

naturæ consentaneum, ac proinde ordinari, quia gratia se accommodat naturæ, quod etiam experientia videtur comprobatum; qui autem aliquid altius expertus fuerit, secundum illam experientiam loqui poterit, nam in hoc negotio plurimum valet.

CAPUT XI.

AN CONTEMPLATIO SIT PROPRIA PERFECTORUM, UBI DE TRIPLOSTATU, SEU VIA ORATIONIS MENTALIS, PURGATIVA, ILLUMINATIVA, ET UNITIVA, SIVE INCIPIENTIUM, PROFICIENTIUM ET PERFECTORUM.

1. *Tituli questionis declaratio.* — Explicato proprio contemplationis actu, et quem locum in oratione mentali habeat, facile est intelligere quas causas vel effectus obtineat, nam in his fere proportionem servat cum actibus devotionis ac meditationis. Ut tamen hoc melius intelligatur, declarare oportet quam dispositionem prærequirat contemplatio in subjecto suo, quam vero secum afferat, ubi simul declarabitur in quibus personis esse possit. Supponimus autem nos loqui de contemplatione hominum viatorum; nam contemplatio patriæ per visionem, altiora principia, majoraque animi puritatem requirit, juxta illud: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ex his autem verbis cum proportione videtur sequi, contemplationem hujus vitæ solis viris in vita et sanctitate perfectis posse convenire. Quia contemplatio, aut est perfecta unio cum Deo per amorem, vel est perfectissima Dei intuitio, quæ in hac vita esse potest; utraque vero est propria perfectorum. Quod etiam frequenter docet Gregorius, præsertim libr. 5 Moral., cap. 24 et 25, in illa verba Joan. 5: *In gradieris in abundantia sepulchrum;* ubi per sepulchrum contemplativam vitam intelligit, quam tunc quis in abundantia ingreditur, quando *in pace habet tabernaculum suum,* ut antea ibidem dicitur, id est, quando corporis passiones perfecte moderatus fuerit. Unde homil. 14 in Ezech., late ostendit prius necessarium esse per activam vitam in virtute perfici, quam aliquis valeat contemplationis dulcedinem degustare. Similiter Bernardus, sermon. 3 de Circumcis., postquam de exercitio sapientiae, humilitatis, aliarumque virtutum multa dixerat, subjunxit: *Jam vero cum in his diutius fueris exercitatus, roga dari tibi devotionis lumen, diem serenissimum, et sabbathum mentis, in quo tan-*

3. *De inceptione, et duratione illius triplicis status.* — Incipientium ergo status incipit quidem cum ipsa justificatione; durat autem quandiu aliquis non habet passiones ita saltem moderatas, ut facile superet tentationes, prout ad peccandum mortaliter inclinant, neque comparavit facilitatem aliquam in exercenda virtute. Denique quandiu indiget quasi continua pugna ad conservandam et exercendam charitatem, vel alias virtutes sine quibus ipsa esse non potest. Prius enim quam homo justificetur, non numeratur in aliquo istorum trium graduum; quamvis si jam decrevit efficaciter adjustitiam se preparare, et, ut se convenienter disponat, interius se colligit, et de Deo vel rebus divinis cogitat, meditando aut